

Pho tượng nỗi tiếng Quan Âm nghìn mắt nghìn tay ở chùa Bút Tháp chia sẻ một điều đặc biệt "nhìn ngắm", triết lý sâu xa. Nó cho ta biết nhuần nhuyễn nét vẽ quan điểm thẩm mỹ, nhân sinh quan và vũ trụ quan của người Việt thời Lê, nay sau thế kỷ 17.

Tượng Quan Âm nghìn mắt nghìn tay ở chùa Bút Tháp, Bắc Ninh, do Trưởng Thanh Nam tạc và hoàn thành vào năm 1656, thời Lê. Trên bức tượng ghi: Nam Đông Giao, Thanh Nam - Trưởng tiên sinh - phỏng khắc (tóm hiểu: Nam Đông Giao là đền chùa, Thanh Nam là tên hiệu, Trưởng là hồn, tiên sinh là bức trí giới, phỏng khắc là phỏng mộc nhau trai đất dát vàng đúc thếp). Theo quan niệm của một số nhà nghiên cứu, chữ "phỏng khắc" đặc biệt chỉ là khắc theo ý chùa của nhà vua (nhưng nay phỏng mộc nhau mà khắc thì tượng phai đi ở kinh đô, trong khi đó pho tượng này vẫn còn ở ngôi chùa).

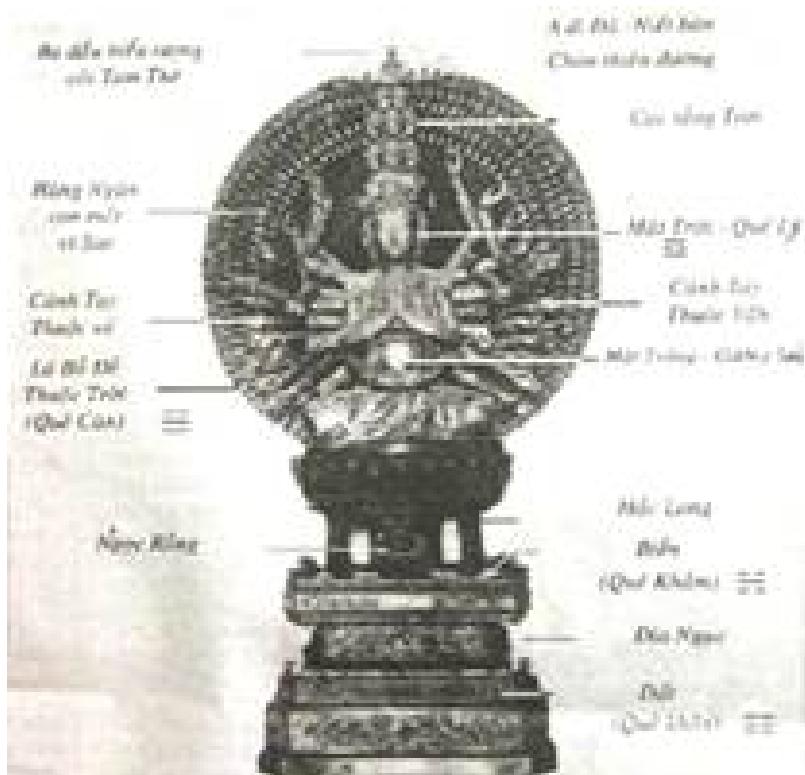
Tượng Quan Âm bát天堂 thiêng nhã - dân gian gọi là Quan Âm nghìn mắt nghìn tay, có thể xem là một vũ trụ thu nhỏ, đặc sắc sáng tác theo hình thống quy luật rực rỡ tinh tế. Đó là những quy luật âm dương ngũ hành và bát quái, luôn bao hàm các cặp phom tròn đứt lõp nhung thừng nhung: Dương - Âm (thiền - ác, đỏ - đen, sáng - tối, trai - gái). Đó bao gồm đặc điểm nhận biết những mặt đứt lõp trên bức tác phẩm của Trưởng Thanh Nam, xin phân tích như sau:

Bí ẩn Pho Tượng Phật Chùa Bút Tháp

Tác giả Giacomo: Họa sĩ, nhà điêu khắc Lê Đình Quang
Chủ đề Nhóm 27 Tháng 12 Năm 2009 22:13

1. Tượng Quan Âm đặc biệt làm theo thao tác tài giảo, tay là mực quan hùng hòa thiên - đôn - nhân. Khi nhìn vào tượng, vòng tròn phía sau đặc biệt gập gùn mệt nghìn bàn tay, trong mực bàn tay đặc biệt khéo mệt con mệt, đó là biểu tượng của Trái. Trái theo quan niệm là đây là vũ trụ thu nhỏ. Trong vũ trụ, cái thiên đặc biệt biểu tượng là thao "tam quang giảo" tay là 3 cái súng bao gồm: mệt trái, mệt trăng và các vì sao.

Tại xa xưa, người Việt cổ đã nhận thức đặc biệt mệt trái là trung tâm số sống, sốc mạnh thon kề cõi nó đặc biệt hiền là chính giảo a trung đôn Đông Sơn. Ảnh pho tượng này, tác giảo cũng đặt mệt Quan Âm vào trung tâm của pho tượng. Mệt trái là mệt Quan Âm nổi bật nhất, sáng ngời, đặc biệt bi hùng xanh. Mệt trái là đây đặc biệt hiền là bình minh, nhung tia sáng chiếu từ trên chầu không trái ngang, ý nói: Cái thiên là thao đang đi lên, có sốc mạnh chiếu hướng, biểu tượng cho văn minh xã hội. Mệt trái sáng ngời còn biểu tượng cho trí tuệ đặc biệt Quan Âm đi khắp muôn phái xua tan bóng tối.

Nhưng kẽ có hành vi ám muội cũng không thể che nỗi mệt Phat. Điều điều tò thám ý này, tác giảo đã khéo con mệt trong lòng bàn tay biểu tượng cho hàng nghìn vì sao trong thiên hà. Tát cát con số trên pho tượng đều là số lẻ, hơn 900 bàn tay và hơn 900 con mệt. Tác giảo cho rằng số 1.000 là số chẵn, âm, tĩnh, không phát triển. Số lẻ, dẻo, động và phát triển không ngingo. Điều đó

Bí ẩn Pho Tượng Phật Chùa Bút Tháp

Tác Giả: H'aa sỹ, nhà điêu kh'ac Lê Đình Quang
Chủ Đề: Nh'au t, 27 Tháng 12 Năm 2009 22:13

có nghĩa là trong vũ trụ có vô vàn vì sao đang quan sát trên gian.

2. Trên đăc có tròn, hình tròn, đĩnh, thuỷc dũng, nên đăc h'ac t'ing đĩnh bi' u hi' n cho đăt, tĩnh, thuỷc âm; hình vuông, n'oi gi'a tròn và đăt là ng'oi - nhân v'at Quan Âm. Tròn, đăt, ng'oi là 3 th'ac l'ac siêu nhiên trong vũ trụ, có s'ac sáng t'o không ng'ng. Con r'ng đen đăc i tòa sen là H'ac Long đăc Bi'n Đông, t'ing tr'ng cho cái Ác. T'ing Quan Âm nghìn m'at nghìn tay ng'oi trên tòa sen, c'c tòa sen l'oi đăt trên đău con r'ng đen, t'ing tr'ng cho cái thi' n bao gi'a cũng ng'oi tr'ng cái ác. Hai cánh tay c'c a con r'ng ch' đă h'ac vào tòa sen t'o nên m'at b'ac c'c ch'et ch'ac, nó còn nói lên m'at đău r'ng: Cái ác cũng có m'at s'ac m'nh phi th'ing, ch' m'at cái đău cũng đă đăi c'c toàn t'ing l'en trên. Trên m'ac a Quan Âm có 3 t'ing đău, m'ac t'ing có 3 đău, đău th'ac 9 là Ph'at A Di Đà - t'ing tr'ng cho cõi Ni' t'ban.

Nh' v'y, m'ac i cái đău là bi' u t'ing c'c a m'at t'ing tròn. Đău thú v' là A Di Đà cùng v'oi con chim Thiên Đ'ing l' phia sau đăc g'ac v'i hai cái đău (s' 2 thuỷc âm, bi' u t'ing cho linh h'ac c'c a ng'oi đăc ch'et siêu thoát l' c'c l'ac). 3 cái đău đó ch'ac l'oi gi'a cho ta v' cõi tam th' "quá kh' - hi' n t'i - t'ing lai".

3. Trong các chùa, 3 ngôi tam th'ac bao gi'a cũng đăc đăt l' ng'oi cao nh'at. Trong ngh' thuỷt b'

Tác Giả; H&a sỹ, nhà điêu kh&ocacute;c Lê Đình Qu&ocacute;
Chúa Nhật, 27 Tháng 12 Năm 2009 22:13

c&ocacute;c, Tr&ocacute;ng Thủ Nam dâng g&ocacute;n k&ocacute;t câc hi&ocacute;n t&ocacute;ng v&ocacute;i nhau thânh m&ocacute;t bi&ocacute;u t&ocacute;ng: C&ocacute; v&ocacute;ng tr&ocacute;on l&ocacute;n dâng sau đ&ocacute;c g&ocacute;n k&ocacute;t v&ocacute;i con chim Thiên Đ&ocacute;ng, t&ocacute;o thânh h&ocacute;nh t&ocacute;ng c&ocacute;a lâa b&ocacute; đ&ocacute;m mà tâm c&ocacute;a Ph&ocacute;t lâs&ocacute;ng c&ocacute;a lâa. Đ&ocacute;o Ph&ocacute;t lây lâa b&ocacute; đ&ocacute;m làm bi&ocacute;u tr&ocacute;ng. Hình t&ocacute;ng m&ocacute;t tr&ocacute;ng đ&ocacute;c đ&ocacute;t tr&ocacute;c t&ocacute;m c&ocacute;a Ph&ocacute;t nh&ocacute; m&ocacute;t câng soi l&ocacute;i lòng mình đ&ocacute; xem xét hành đ&ocacute;ng h&ocacute;ng ngày đúng hay sai, thi&ocacute;n hay ác, sáng hay t&ocacute;i... Trên có Thiên Đ&ocacute;ng là c&ocacute;i Ni&ocacute;t b&ocacute;n, n&ocacute;i ng&ocacute;i tr&ocacute; c&ocacute;a Ph&ocacute;t A Di Đ&ocacute;a, d&ocacute;i có đ&ocacute;a ng&ocacute;c đ&ocacute;c bi&ocacute;u hi&ocacute;n − 4 góc, đó là 4 nhân v&ocacute;t to béo đang ch&ocacute;u c&ocacute;nh th&ocacute; hình nh&ocacute;m r&ocacute;ng ai r&ocacute;p t&ocacute;m làm đ&ocacute;i u ác.

4. Trong b&ocacute;c c&ocacute;a pho t&ocacute;ng này, nh&ocacute;ng cânh tay đ&ocacute;c s&ocacute;p x&ocacute;p tuy ph&ocacute;c t&ocacute;p nh&ocacute;ng l&ocacute;i r&ocacute;t nh&ocacute;t qu&ocacute;án v&ocacute;i ph&ocacute;ng ph&ocacute;p bi&ocacute;u hi&ocacute;n theo quy lu&ocacute;t. Có 3 ph&ocacute;ng ph&ocacute;p c&ocacute;b&ocacute;n đ&ocacute;m bi&ocacute;u hi&ocacute;n ý nghĩa c&ocacute;a th&ocacute;tay: Thủ nh&ocacute;t là hai bàn tay ch&ocacute;p tr&ocacute;c ng&ocacute;c, đó là ý chí c&ocacute;a con ng&ocacute;i, tâm ni&ocacute;m làm đ&ocacute;i u thi&ocacute;n. Thủ hai là 42 cânh tay g&ocacute;n − hai bên hông t&ocacute;ng t&ocacute;a ra nh&ocacute;u h&ocacute;ng hàm ý mu&ocacute;n th&ocacute;ng đ&ocacute;c cái ác ph&ocacute;i s&ocacute; d&ocacute;ng c&ocacute; v&ocacute;n l&ocacute;n v&ocacute;o (nh&ocacute;ng cânh tay bên ph&ocacute;i bi&ocacute;u t&ocacute;ng cho v&ocacute;n, nh&ocacute;ng cânh tay bên trái bi&ocacute;u t&ocacute;ng cho v&ocacute;o). Thủ ba là th&ocacute;tay c&ocacute;a Quan Âm nâng niu m&ocacute;t tr&ocacute;ng đ&ocacute;c t&ocacute;m c&ocacute;a mình, t&ocacute;ng tr&ocacute;ng cho s&ocacute; soi xét t&ocacute; ki&ocacute;m.

Đ&ocacute; tu hành đ&ocacute;c đ&ocacute;o, chúng sinh ph&ocacute;i có lòng kiên nh&ocacute;n, tu h&ocacute;t đ&ocacute;i này truy&ocacute;n sang đ&ocacute;i khác, cây đ&ocacute;c tr&ocacute;ng càng lâu thì phúc càng dày. Hai cânh tay đ&ocacute; trên đ&ocacute;i c&ocacute;b&ocacute;n Ph&ocacute;t bi&ocacute;u t&ocacute;ng cho ý chí kiên đ&ocacute;nh t&ocacute;o nên thành qui&ocacute; .

5. T&ocacute;ng Quan Âm ra đ&ocacute;i trong m&ocacute;t ho&ocacute;n c&ocacute;nh l&ocacute;ch s&ocacute; đã ch&ocacute;n mu&ocacute;i: Tác gi&ocacute; Tr&ocacute;ng Thủ Nam đã ti&ocacute;p thu và nâng ngh&ocacute; thu&ocacute;t c&ocacute;a pho t&ocacute;ng này lên đ&ocacute;nh cao b&ocacute;i giao l&ocacute;u v&ocacute;i n&ocacute;n ngh&ocacute; thu&ocacute;t điêu kh&ocacute;c − n&ocacute; Đ&ocacute;, n&ocacute;n điêu kh&ocacute;c Ch&ocacute;m, nh&ocacute;t là nh&ocacute;ng cânh tay c&ocacute;a Ph&ocacute;t nh&ocacute; nh&ocacute;ng cânh tay v&ocacute;u thanh khi&ocacute;t c&ocacute;a Ch&ocacute;m.

Trang ph&ocacute;c c&ocacute;a Quan Âm đ&ocacute;c t&ocacute;c gi&ocacute; chuy&ocacute;n sang h&ocacute;nh kh&ocacute;i, b&ocacute;c c&ocacute;ng nét r&ocacute;t l&ocacute;ng m&ocacute;n theo phong cách Vi&ocacute;t Nam mà ông đã ti&ocacute;p thu đ&ocacute;c t&ocacute; n&ocacute;n ngh&ocacute; thu&ocacute;t Lý - Tr&ocacute;n qua cách m&ocacute;t t&ocacute;sen. Sen th&ocacute;i Lý đ&ocacute;c ch&ocacute;m r&ocacute;ng trên các cânh hoa, sen th&ocacute;i Lê đ&ocacute;c ch&ocacute;m kh&ocacute;c theo nh&ocacute;ng nét l&ocacute;a Lê - ng&ocacute;n l&ocacute;a c&ocacute;a truy&ocacute;n th&ocacute;ng ch&ocacute;ng ngo&ocacute;i xâm.

− ch&ocacute;u Á, đ&ocacute;o Ph&ocacute;t kh&ocacute;i ngu&ocacute;n n&ocacute;n ch&ocacute; đ&ocacute; "Quan Âm nghìn m&ocacute;t nghìn tay" đ&ocacute;c t&ocacute;c − m&ocacute;t s&ocacute;c, nh&ocacute;ng t&ocacute;c ph&ocacute;m do nhà điêu kh&ocacute;c thiên tài Tr&ocacute;ng Thủ Nam sáng tác có n&ocacute;i dung hoàn ch&ocacute;nh b&ocacute;c nh&ocacute;t v&ocacute;i th&ocacute;i gi&ocacute;i quan và nhân sinh quan theo quan đ&ocacute;m Ph&ocacute;t giáo truy&ocacute;n th&ocacute;ng, có h&ocacute;nh th&ocacute;c ngh&ocacute; thu&ocacute;t đ&ocacute;t đ&ocacute;c s&ocacute; ho&ocacute;n m&ocacute; tuy&ocacute;t v&ocacute;i. Pho t&ocacute;ng này đã đ&ocacute;t gi&ocacute;i đ&ocacute;c bi&ocacute;t khi tham gia tri&ocacute;n l&ocacute;m ngh&ocacute; thu&ocacute;t Ph&ocacute;t giáo Qu&ocacute;c t&ocacute; t&ocacute;i − n&ocacute;m 1958.